

Utslipp fra akvakultur som miljømessig utfordring

Bakgrunn

Norge har naturgitte betingelser for omfattende produksjon av sjømat basert på oppdrett pga følgende naturgoder: store og isfrie sjøvolumer (arealer) og sterke hav- og tidevannsstrømmer som gir kontinuerlig tilgang på oksygenrikt vann. Som belyst i eget notat fra Sjømat Norge, er det globalt et behov for økt sjømatproduksjon basert på akvakultur for å dekke det globale behovet for sjømat. Videre er det et økende behov for å redusere den miljømessige belastningen på landareal som følge av blant annet landbruksproduksjon, for å nå FNs mål om bærekraftig utvikling. En hovedstrategi for å nå disse målene er å øke matproduksjonen og samtidig redusere de totale miljøbelastningene som følge av matproduksjonen (ref. Stockholm Resilience Center¹). Av den nåværende globale matproduksjonen, er 98 % basert på landbasert produksjon og kun 2% er basert på bioproduksjonen i vann selv om den totale årlige bioproduksjonen i havet er like stor som på land. Norge bidrar allerede til den globale sjømatproduksjonen ved at det hver dag eksporteres ca 37 millioner porsjoner sjømat. Dette dekker det helsemessige behovet, definert av WHO, til mer enn 122 millioner mennesker. Ca to tredjedeler av dette er fangstbasert og en tredjedel er basert på havbruk.

EUs forordninger (EU-taxonomy²) med formål å legge til rette for investeringer som fremmer bærekraftig utvikling i EU (dvs EØS), peker på seks målområder for bærekraftig produksjon og forbruk herunder reduksjon av klimapåvirkning og tilpasning til effektene av de pågående klimaendringene. Økt akvakulturbasert sjømatproduksjon bidrar vesentlig for de to nevnte målsetningene ved at oppdrettsfisk har de laveste klimafotavtrykk av animalske næringsmidler basert på husdyrproduksjon (og den kan likevel reduseres i vesentlig grad). Når klimaendringene reduserer mulighetene for landbasert matproduksjon, vil overgang til sjømatproduksjon bidra til at landbasert matproduksjon kan tas ned for å beskytte naturen mot konsekvensene som følger av klimaendringene.

Status

Havforskningsinstituttet har i sin rapport *RISIKORAPPORT NORSK FISKEOPPDRETT 2022 – RISIKOVURDERING*³ angitt følgende når det gjelder utslipp av næringssalter: "*Risikoen for regionale miljøeffekter (eutrofiering) som følge av økt næringssalttilførsel fra fiskeoppdrett vurderes som lav i alle produksjonsområder langs kysten. Denne vurderingen er basert på miljødata etter veiledere i Vannforskriften der slike data finnes, samt beregninger av effekten av utslipp av løste næringssalter*"

Når det gjelder utslipp av partikulært materiale er konklusjonen som følger:

¹ https://www.stockholmresilience.org/download/18.51d83659166367a9a16353/1539675518425/Report_Achieving%20the%20Sustainable%20Development%20Goals_WEB.pdf

² <https://eur-lex.europa.eu/search.html?scope=EURLEX&text=2020%2F852&lang=en&type=quick&qid=1662305311897>

³ <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2022-12>

"For bløtbunn er det utviklet gode overvåkingsverktøy som bidrar til at risikoen knyttet til miljøeffekter av organiske partikulære utslipp fra fiskeoppdrett på bløtbunn vurderes å være lav i hele landet. Siden 2010 har antall anlegg i tilstandsklassene «meget god» og «god» ligget på minst 90 % og omkring 2 % har ligget i de dårligste tilstandsklasser i anleggssonen for bløtbunn og det har ikke vært noen vesentlig forskjell mellom forskjellige områder. Resultater fra overvåking av overgangssonen viser samme trend, men der er litt mer forskjell mellom produksjonsområder. En mindre andel av prøver fra overgangssonen i visse produksjonsområder som kommer i moderat og dårlig tilstand. I slike tilfeller skal det settes i gang tiltak så lokalitetens tilstand kan bedres."

"Hardbunnslokaliteter har ofte større spredningspotensial av organisk materiale, men vi har begrenset kunnskap om miljøeffektene. Per i dag eksisterer det ikke noen god overvåking av hardbunnslokaliteter og det finnes ingen god oversikt over hvor mange oppdrettslokaliteter som ligger over hardbunn, men vi vet at en del naturtyper og organismer knyttet til hardbunn kan være sårbare for økt sedimentering av partikler. Basert på dette har vi valgt å vurdere risikoen for miljøeffekter av organiske partikulære utslipp fra fiskeoppdrett på hardbunn som moderat for hele landet."

Når det gjelder utslipp av kobber, legemidler og tilsetningsstoffer i fôr), er det strenge EU-bestemmelser (dvs EØS) som gjelder for å kunne få godkjent produktene (henholdsvis antigroingsmidler, legemidler og tilsetningsstoffer). Ingen produkter blir godkjent dersom de vitenskapelige risikovurderingene gjennomført av EUs forvaltningsorganer på området ikke kan dokumentere etter meget strenge betingelser, at bruk av de enkelte produkter er trygge for miljøet ved bruk i henhold til nærmere angitte betingelser.

Konklusjon

Utslipp fra oppdrettsanlegg av løselige næringsstoffer, partikulært organisk materiale og legemidler blir nøye dokumentert og overvåket på basis av detaljerte forskrifter rette mot havbruket. På basis av ovenstående, herunder de årlige rapportene fra Havforskningsinstituttet (HI), og HIs vurderinger i rapporten fra i år om at miljøtilstanden er god og sannsynligheten for uakseptable miljøpåvirkninger er liten, er det ingenting som tilsier at innføring av miljøavgifter knyttet til utslipp fra oppdrettsanlegg, vil være av betydning for å beskytte miljøet.

Sjømat Norge er landsforeningen for fiskeri- og havbruksnæringen. Vi er Norges største sjømatorganisasjon, og dekker hele verdikjeden fra fjord til bord i norsk sjømatnæring. Foreningen representerer over 800 medlemsbedrifter med omtrent 18.000 ansatte innen fiskeindustri, havbruk, fôrproduksjon, biomarin industri, teknologi og service, sjømatrederi og fiskehelse. Blant medlemsbedriftene er både små, lokaleide familiebedrifter og store multinasjonale selskap i sjømatnæringen. Sjømat Norge arbeider for å sikre stabile rammebetingelser for den norske fiskeri- og havbruksnæringen.